

23-ФЕВРАЛЬ ВАТАН ХУЪЗВАЙБУРУН ЮГЪ Я

ХАЛКЪАРИН АРАДИН
ЧЕМПИОН!

Гъилевай йисан 17-20-февралдиз Болгариядин Велико Търново шегърда азаддиз кършахар кьунай «Дан Колов – Никола Петров» тварунихъ халкьарин арадин 58-турнир кьиле фена. АР-дин патай экъечизавай ахцегъви пагъливан Жабраил Гъажиева (74 кг.) финалдин бягъсина Туран Байрамовал гъалиб хьуналди кьизилдин медаль къазанмишна. Чна Жабраилан нубатдин агалкъунал дамахзава.

РД-дин АХЦЕГЪ РАЙОНДИН ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ГАЗЕТ

1928-йисалай акъатзава

№8 (8820), саласа

12+

ЩИШ ДУЪНЪЯ

22-февраль, 2022-йис. Газет гъафтеда садра акъатзава.

Къимет 10 манат

ВАТАН ХУЪН БУБАЙРИН ВЕСИ, ЧИ БУРЖИ Я!

абур риклера хуъзва. Идахъ галаз санал, чна гъагI ветеранар, далупатан зегъметчи-яр, аскервилин гьерекатрин иштиракчияр тебрикзава, чпин умуър Ватандиз къуллугъуниз, адан азадвал ва аслу туширвал хуъниз бахш авунвай вирибуруз чухсагъул лугъузва. Чна агалкъзавай несилдик – гележегда Ватан хуъдайбурук еке умудар ку-тазва.

Ахцегъ райондин агъ-зурралди агъалийри Ватандин Чехи даяедин йисара женгерин чуъллера уълкве патал чанар гана. Чна чи бубайрин ва Чехи бубайрин женгинин игитвилерал, абурун кьегъалвилел ва жуърэтлувилел рикIин сидкьидай дамахзава. Ватан хуъзвайбурун игитвилер – им вич дегиш теже-дай тарихдин еке ва гъайбатлу гъахлувал я. Им гъар са намуслу инсан ва къанажагълу гражданин патал гъакъикъи ватанпересвилин чешне, чи халкъдин вири несил-рин садвиле ачух шагидвал я.

Гъуьрметлу районэгъли-яр! «Ахцегъ район» МР-дин депу-татрин Собранидин, муниципалитетдин администрациядин ва кьилди жуван патай за квез Ватан хуъзвайбурун Югъ рикIин сидкьидай мубаракзава. Къуй кье Ахцегъ райондин гъар са агъалиди ислягъ умуьрдин шадвал гьисс авурай! Къуй кьехъ, куь мукъ-ва-къилийрихъ ва багърийрихъ ислягъвал ва секинвал хъурай!

«Ахцегъ район» МР-дин
къил О.М.АБДУЛКЕРИМОВ

УКАЗДАЛ КЪУЛ ЧІУГУНА

Владимир Путина за-пасда авай Россиядин агъалийриз 2022-йисуз аскервилин сборриз эвер гунин гъакъиндай Указдал къул чІугуна. Указдин бинедаллаз Гьукуматди ва региональный властри сборар кьиле тухунихъ галаз алакьалу серенжемар тамамарун таъминарун лазим я.

Аскервилин къуллугъдиз эвер гун Яракьлу къуватра ва маса къушунра аскервилин буржи тама-марун патал законди тайинарнавай-вал, агъалияр желбуникай ибарат

я. Им гъагI армия комплектами-шунин асул пай я. Запасдай тир россиявийрин сборар резервистрин женгинин устадвал хкажунихъ ре-кье тунва. Им пландин бинедаллаз кьиле тухузвай серенжем я. Ам гъар йисуз тешкилзава. Запасникриз по-весткаяр пуд йисалай са сеферда агун мумкин я. Сборра вини кьил кьве вацра жезва. Вири и вахтунда резервистривай 12 вацралай гзаф тушиз къуллугъиз жеда. Запасда авайбурун призыв юкъван гьисаб-далди йиса са сеферда жезва.

ЮБИЛЕЙДИН ИЛИМДИННИ ПРАКТИКАДИН X КОНФЕРЕНЦИЯ

ЛЕЗГИ ЧІАЛ ХУЪНА МИЛЛИ ПРЕССАДИН РОЛЬ ХКАЖИН

Гъар йисан 21-февралдиз ООН ва ЮНЕСКО теш-килатрин къаюмвилик кваз Халкьарин арадин дидед чІаларин югъ кьейдзава. Гъадаз, яни дидед чІалан сувариз талукъ яз, 2022-йисан 18-феврал-диз Сулейман Стальский район-дин Къасумхуьре И.Тагирован тІварунихъ галай культурадин Дворецдин бинедал «Лезги ЧІал хуъна, вилик тухуна ва машгъур

ктабринни иллюстрациядин вы-ставкаяр, конкурсдин кІвалахар ва шикилрин альбомар, виликан конференциярин материалар, лезги ЧІал ахтармишзавайбурун кІвалахар, лезгийрин материаль-ный культурадин чешнеяр, милли искусстводин ва художественный сенятрин шейэрин, шикилрин выставкаяр, гъагIни райондин образованидин ва культурадин идарайрин тематикадин стендар

культурадин къуллугъчийрин векилрин, школьникрин ва чпиз дидед чІалан гележегдин къисмет кьайгъусуз тушир вирибурун активный сенгер кьетлендаказ кьейд ийиз кланзава. Къенин серенже-да Махачкъаладай ва къунши районрай тир мугъманри, Мос-сквадай тир ФЛНКА-дин векилри иштиракзава. Маса регионра ва къецепатан уълквейра, гъа жерге-дай яз, Къазахстанда, Туьркияда,

авуна милли прессадин роль» темадай юбилейдин илимдинни практикадин X конференция кьиле фена. Серенжем Дагго-суниверситетдин филология-дин факультетдин Дагъустандин чІаларин кафедрадин иштираквал аваз ва Мергъяматлувилин «Умуд» фондун финансрин жигъетдай тереф хуъналди Сулейман Сталь-ский райондин администрацияди тешкилнавай.

Сулейман Стальский района кьиле тухузвай илимдинни про-светителвилин чІехи форумди алай йисуз халкьарин арадин статус къачуна. Маса регионрай ва уълквейрай тир иштиракчияр патал Инстаграмда онлайн-эфир тешкилнавай. Эвелдай культу-радин Дворецдин вилик «Лез-ги ЧІал» тІвар алай шаирвилин флэшмоб кьиле фена. И вахтунда са шумуд аялрин бахчадин терби-ячийри дидед чІалал Алирза Са-идован шириар кІелунин рекъай чпин устадвал къалурна.

Форумдин иштиракчияр ва мугъманар патал культурадин Дворецдин дараматдин фойеда

къалурзавай. Мугъманриз лез-гийрин милли кухнядин къадим заманадин рецептрай гъазурнавай хъвадай шейэр, ширинлухар ва тІуьнар гана.

Пленарный заседание Сулей-ман Стальский райондин кьил Нариман Абдулмуталибова ачухна. Ада вич гъар йисуз кьиле тухузвай илимдинни просветителвилин серенжемдин иштиракчияр ва мугъманар тебрикна ва абур и мярекатдин мурадрихъ ва вези-файрихъ галаз танишарна. Кьилди къачуртIа, ада кьейдна:

«Играми иштиракчияр ва мугъ-манар! Квез и лишанлу серенжем ва алукъзавай сувар тебрикдай ихтияр це. Дидед чІалаз талукъар-навай сувар чна йиса кьве сеферда кьиле тухуза – февралдиз ва ок-тябрдиз. Гъа икI, чун йисан вири вахтунда общественностдин ва талукъ тир пешекаррин фикир чи хайи дидед чІал вилик тухунин важиблу месэлайрал желбун па-тал чалишмиш жезва. Заз инал чи муаллимрин, воспитател-рин, илимдин ва яратмишунрин интеллигенциядин, СМИ-рин,

Азербайжанда, Нидерландра ва ОАЭ-да яшамиш жезвай лезги интеллигенциядин векиларни кьертенда амукънач ва абур чаз чпин видео эвер гунар рекье туна. Шаксуз, милли прессади исятдани дидед чІал ва этнокультура хуънин карда метлеблу роль къугъвазва. СМИ-рин ва СМК-дин куьмекрал-ди чІал вилик фин давам жезва ва адахъ гъар жуьре дережайра игътияж амукъзава».

Конференциядал сифте гаф РД-дин гъуьрметлу депутат, про-фессор Гьамидуллагъ Мегъамедо-ваз гана. «Дидед чІал школадин образованидин гъакIан предмет, хизанда алакьа хуъзвай гъакIан такъат ваъ, ам агалкъзавай не-силдиз дуъзгуьн тербия гунын такъат, общество вилик финин лишан, тарихдин ирс ва дидед чІалал рахазвайбурун гележег я», – негъажар кьуна вичин рахунрин эхирдай профессорди.

Дагъустандин Халкъдин Со-бранидин ва Гьукуматдин патай официальный тебрикар гъаз об-

ДУВУЛАР КЪАТИМИР – ТАР КЪУРАДА

Н.А.ГЪАЖИЕВ,
зегъметдин ветеран,
журналист

(Эвел 7-нумрада)

Израилдин гъа разведчикди – Яков Кедмиди Сталиназ ганвай къимет къенин официальный Россияди (властни галаз) гузвайдалай хейлин тафаватлу я. Гзаф масадбурухъ галаз санал адани Сталин гъамиша вичин ватандикай фикирзавай, са хуси интересни авачир, девлетдихъ, хусиятдихъ, гегъеншвилерихъ, жув ва хизан патал къулайвилерихъ галтут тавур, нефс авачир государственнй деятель яз гъисабзава. Рази я, зулумкарвал (жестокость) адахъ авай, амма и кылих адан самоцель (мурад) тушир, анжах инструмент (алат) тир. Ам авай шартлар залан-бур тир, адаз аксибур, адан душманар садни малаикриз ухшамшбур тушир. Инсандин умуьр кыметдай вегъейди Сталин ваь, асирра Россияда давам хъайи крепостное право, пацагьлугърин режимар я. Къе абур вири масакла къалурзава, делилар буфтанрални тапаррал дегишзава, лацуди чулаварзава, чулавди лацу. Соросрини Солженицын хътин мракобеси теклифнавай тарихдин ктабри къенин школьникриз, жегъилриз тарихда са экуь шиклини, вакъиани къалурзава, я чирзава.

Къе гзафбуруз гъалибвал къачур советрин полковдецар-маршалар чидач, дядеда фашизмдал гъалибвал таъминарай ягъунар – Москвадин кланик Сталинграддин ягъунар, Брестдин къеле, Курско-Орловский дуга (гъалкъа), Советрин Союздин машгъур игитрин тварар лап гзафбуруз чидач, вучиз лагъайтла чирзава, учебникра абурун тварар, крар амач. Мамаев Курган (Сталинград) чир тахъун вуч лагъай члал я? И тепе сакральнй (зигиндин) пак чка я. Ина сифте 48 агъзур, гуьгъуьнлай мад 11 450 советрин аскерар кучукова. Им дуьньяда виридалай еке стхавилин сур я. Советрин Союздин Маршал И.Чуйкова дядеда вичин штаб хъайи чка я лагъана кыйила вични гъа ина кучукунин веси туна. Гъадан кларабарни вичин аскеррихъ галаз гъа ина чилик ква. Советрин машгъур шаир, песенник (манияр кхъизвайди) Роберт Рождественскийди гъайиф аваз кхъизва:

**Сотни лет
Расходятся широким кругом
По огромной воде
Молчаливой реки...
Выше всех Эверестов –
Мамаев Курган!
Зря об этом в учебниках нет
ни строки.**

Властда авайбурулай эгечна чиновникрин амай къушунар яшар хъанвайбуруз, дядеда дад акурбуруз, пенсионерриз кирс килигзава, абур къе авайдакый лап тлимилбуру фикирзава, ватандихъ къе вуч аватла, гъабурун зегъметдал хъанвайди садзани рикелни гъиз кланзава. Вучиз ихътин гъал арадал атанва? Къе властда гъатнавайбур гзаф шаклу публика хъанва. Абуруз гъич лайихлу гаф – твар элита лугъуз кланзава. Лайихлу деятелар – инсанар, советрин идеологиядал лимиг хъанвай, уьлкве чукулунин гъайиф къени кыле амай ватанпересар кьериз-цларуз амачиз туш. Актерар, режиссерар, писателар, публицистар – Владимир Меньшов, Николай Губенко (рагъметдиз хъфена), Александр Проханов, Николай Бурляев, Александр Звягинцев, Владимир Хотиненко, Александр Розенбаум, Юрий Поляков, Захар Прилепин, гъакл алмирин бязи векиларни мукъвал-мукъвал печатда, телевидениеда къалабулук кваз уьлкведа кыле физвай кра-

рикой-амалрикой рахазва, кхъизва, чпин фикирар чуьнуьхзава.

И мукъвара А.Розенбаума вичин 70 йисан юбилей къейдна. Тележурналистди хабар къазва: «Вуна вун хайи, яшамш жезвай шегъер Ленинграддин виликан ва я гилан твар – гъим къабулзава, гъим хуш я?» лагъайла, ада анжах Ленинград тикрарзава. Умуьр гъи девирдинди – советрин ва я гиланди – лайихлуди ва къулайди я? – лагъай суалдиз жаваб яз анжах советрин девирдиз кымет гузва. Тергнавай Советрин Союздин гъайиф абур вирида чулгъазва.

Бес и чкадал вучиз атанва, уьлкведин тарихни кваз тергзава? Гъа писатель Юрий Полякова и суалдиз вичин са макъалада жаваб гуз чалимишвалзава. Телевидениедай къалурай сюжетда региональный са депутатди кефина аваз гуьрч яна хквезвай рекъе машиндал школадай хквезвай аял – руш яна, адаз куьмекун гъич фикирдизни татана катзава. А куьмек тахъай аял рекъизва, депутатди чуьнуьх жез, тапарар ийиз силсидикай кыл къакъудзава. Анжах журналистар себеб хъана общественности жаза истемишиз къал акъудайла, адаз (лап кьериз жезвай дуьшуьш) судди кар атлана дустагъда тваза. Суддин залдай эхкъечидайла пугзаррал милли хъвер алаз ада вич мукъвара хкведа, регионда вичин кваллах давамарда лугъуза инанмишвилелди.

Чи девирда идал нивай шаклувал гъиз жедат? Маса дуьшуьш. Федеральный Собранидин мандат гъай са кас (сенатор ва я депутат) виликдай вичи авунвай еке чуьнуьхар вичел акъалтайла, тади квачиз гъазур хъана Россиядай катна Европадин са уьлкведа ацукъзава. Вахтар фейила «срок давности» куьгъгъ хъана ватандиз хтана гъа вичи кваллахай заседанийрин залда пайда хъижезва, яни вахт алатна адак са гунагъ-тахсирни кумач. Коллегайри-дустар гъилер чуькъуьз ам хушвилелди къабулзава. Ихътин чешнеяр гзаф ава. Им къенин Россиядин къамат, гъакъикъат, марифат я. Россиядин элита псевдоэлит я. Абуру Россиядин вири – къазанмишунар, абур, марифат, культура маса гузва, тарих чурукла элкъуьрзава, дегишарзава, несилрикой чуьнуьхзава, уьлкведин гъакъикъат зигиндайни кваз акъудна терг авунин кыйгъуйрик ква. Россияда ихътин крариз кымет гузвай, хабар къазвай общественный фикирдихъ са къуватни, са такъатни амач.

И ажузвал квейла ва мус башламиш хъанва? 30 йис идалай вилик, «красный директорри» государстводин зурба заводар приватизироват авурла, угърийрини нефсинин азгъунри чувалралди Чубайсан вачерар къвалтайла, ичкидин мафиозийри зегъерлу эрекъар гъазуриз эгечлайла, искусстводин чиновникри музейрин экспонатрай багъа къванер-къашар чуьнуьхиз эгечлайла, сегъейра алакъунар, я сес авачир цлийи «гъетери» къецил беденрал капар ягъун къазанмишиз эгечлайла, прокурорди пуд кас яна кыйибуруз пуд йис (гъамни шартлуни) дустагъ малумариз башламишайла – гъа ибурулай эгечна уьлкведа общественный фикир къуватдай аватна, терг жезва. Им вири Россиядиз Западди къурмишнавай ва багъишнавай гъакъикъат я. Россияда халкъдикай фикирзавай, адаз куьмек гуз гъазур чиновникар гъам федеральный, гъам региональный властдин са эшелонрани (къатарани) амач. Элита цлийи ийизва, кар алакъдайбур желбзава лугъузвай хабарар вири тапаррин ва бине авачирбур я.

(КъатI ама)

БУБАЙРИН ИРС ДАВАМАРЗАВА

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Чатухъанвал, регъуьхъбанвал – ибур XXI асирда саки амачир, къарибадаказ акъазвай сена-карвилер я, акъалтзавай несилдиз абур стлун чидач. Амма са 50-60 йис вилик абур чи халкъдиз яшайишдин метлеб авай лап чарасуз пешеяр тир. Чатухъанризни регъуьхъбанриз иллаки еке гуьрмет авай. Тебиатдин къуватрихъ – цихъ, цлухъ галаз алакълу абур, гъелбетда, нилай хъайитлани алакъдачир. Пешекарвиллин устлгавилелай алава, абуруз руьгъдинни бедендин гужлувал, сабурлувал, мергъяматлувал ва къастунал клевивал хътин бинелу ерияр хас хъана кланзавай. Гъавилий пара дуьшуьшра и пешекарвилер несилрилай несилрал давам жезвай. Ингъе, вичикай ихтилат физвай дуьшуьшдани гъакл я.

Хуьруьгрин хуьре вичин рагъметлу бубайрин кар-ирс, халкъдин надир сенакарвилер хуьзвай баркаллу чатухъан ва регъуьхъбан Жавид авайдакый хабар хъайила, чна адал кыл чулгуна. Мукъувай таниш хъана, адан гъилин кваллахар акуна, ватанпересвиллин фикирриз шерик хъана. Гъар са кардин гъавурда авай хъсан суьгъбетчи ва мугъманперес Ибрагъимов Жавид Магъарамович, дугъриданни, еке повестдин, романдин персонаж я. Амма чун адакай газетдин макъаладалди сергъятламиш жедат.

Жавидан члехи буба Уста Юсуф Самур дерада машгъур, гъилий гъар са кар къведай зурба устлар тир. Колхозрин девирда Ахцегъ, Докъузпара ва Рутул районрин саки вири хуьрерай куьтенар, туьрезар, абурун макъар (лемех), арабайрин чархар ва хуьруьн майишатдин маса алатар туькълуьрун патал муьштериар Хуьруьгиз Уста Юсуфан чатук къведай. Гуьгъуьнай, 1970-йисарилар, совхозар тешкилна, тракторар, хуьруьн майишатдин техникадин вири алатар туьквенра пайда хъунигди чатун кваллахар пара герек амуькьна. Эхъ, зурба устлар яз, 1934-1945-йисара Ахцегъ, Хуьруьга, Хуььлуьда, Цуругъа, Калукъа Самур вацлалай вегъена, чпи къени халкъдиз къуллугъзавай релсерин ракуьн муькьверни, Хуьруьга куьгъне квалерин ракуьн къаварни гъадан гъилин алакълунар я. Маншалагъ!

Чи суьгъбетдин игит Жавид Ибрагъимов 1957-йисуз Хуьруьга ата-бубайрилай тир чатухъан Мегъараман хизанда дидедиз хъана. 1975-йисуз хуьруьн школа акъалтларна, ам Дагъустандин политехнический институтди эгечна. 1985-йисуз агалкъунралди вуз куьгъгъай жегъил пешекар инженервиле Махачкъалада илимдинни ахтармишунрин «Полет» институтдиз рекъе туна. СССР чклана ва гъадахъ галаз вичи кваллахзавай институтни агал хъунигди ам бубадиз устларвиллин куьмекариз хайи хуьруьз хтана. 2000-йисуз Хуьруьгрин школадиз компютерар гана, абур дуьзмишна кардик кутадай кас авачиз, Жавидиз теклифда. Адан алакълунар ва аялрихъ галаз рафтарвилер акурла, школадин администрацияди муаллимвиле акъвазун теклифда. Гъа икл къисметдай, гъа члавалай дуьз 15 йисуз, та пенсиядин вахт жедалди Жавид Мегъарамовича школада информатикадин муаллимвиле кваллахна.

- Члехи буба Уста Юсуф 1966-йисуз рагъметдиз фейила, зун 11 йис хъанвай гада тир, адан къамат, крар хъсандиз рикел алама. 1964-йисуз члехи буба азарлу яз, адан чатухъанвиллинни регъуьхъбанвиллин пешеяр Мегъарам бубади давамар хъуьнуна, гъикI хъи члехи бубади пешекарвиллин вири сирер гъеле гъевчли члавалай адаз чирнавай ва муьштери къалин вахтара абур санал кваллахдай. Гъелбетда, гъабурвай зазни чир хъана. Гъа макъамда школада чхъ галай гадайри гележегда лётчикарни космонавтар хъуникай фикирзавайла, зи къаст чатухъанвал авун тир. Зегъем чатук яру ракъ бубадин гужлу гъиле-хехинаваз клавузардал кутлад кланик герек алатдиз элкъведай тегъердиз зун гъейранвилелди килигдай, чатун цел чулгъаз, яни йиф (гъава) тваз, сумавардиз цлай вегъиз ва алакълдай маса куьмекариз клавчин кылел жедат. «Гила илим, техника вилик фенвайла чатун затлар ише хквезмач, чан хва, девирдихъ галаз клвач-клавчеваз фена кланда» лагъана, рагъметлу бубади зун Махачкъалада политехнический институтди кутуна.

- Инженер, муаллим ятлани, гъавурда акъазвайвал, рагъметлу бубайрилай амуькьнавай «деветдин» прсдарвал гила вуна ийизва. Ара-бир чатук цлийи кутагъла хъсан я.

- Эхъ, гъелбетда. Хараб тахъун патал бубайрин алатар ишлемишна кланда. Дугъри я, са береда чад саки ише хквезмачир. Герек атайла балкланралди

цан цазвай лежберриз (ахътинбур чи хуьре къуд-вад кас авай, гила анжах къвед ама: Керимни Алаверен) куьтенрин макъар, устларриз къван хадай кутлар, пишкешдин гапурар ва кьериз-цларуз къведай заказар расдай. 2020-йисалай туристар пайда хъунигди (абуроз регъуьн кваллах, 100-150 йисан устлархана кваллахдик кваз акун пара итижлу я) чад саки гъар гъафедат ачухзава. Мугъманриз къалурун патал, месела, са лизе ва я чукул гатана, гъабурни чпиз рикел аламукъдай са ядигар яз пишкешзава. Ирс квачъ тавун патал за жуван рухвайризни чатухъанвал чирнава. Хуьре кваллах авачирвилей исятда Эмирханани Насира Покачи шегъерда нафтлад буругърал кваллахзава. Гъа икл за жувалай алакълдайвал бубайрин ирс давамарзава, халкъдин надир сенакарвилер хуьзва.

- Жавид стха, чаз чидат хъи, вуна агъа мягъледин куьгъне мисклинда бубайрин регъвини хуьзва.

- Гъамни, чад хъиз, заз бубадилай ирс ял гъалтнавай ядигар я къван, техуьникай чара авач. Виликрай чи хуьруьн вад мягъледани, адет тирвал, вичин кылди мисклин, регъв, булах ва ким авай. Советрин девирда абуроз фикир хганач, чклана. Гила, лугъурвал, къванер кватI хъийидай вахт я. Гъеле заз чидай береда хуьруьн ГЭС ва адан патав целди элкъуьрзавай адетдин регъв кардик квай. 1968-йисуз ГЭС-дихъ галаз, хуле яд амуьк тавунигди 19-асирдин регъвини агал хъана, ахпа лап чклана. А члавуз буба, «регъв авачир хуьр жедани» лугъуз, пара секинсуз тир ва халкъдин рикI алай тлч авун патал хъайитлани регъв туькълуьр хъуьун къетлна. И мураддалди ада 1974-75-йисара къаварни алатна, лап харапладиз элкъвенвай куьгъне мисклиндин дарамат туькълуьр хъуьуна хъиз, аниз куьгъне регъуьн къванер хкана, эквер туна, мотордал элкъурдай механизм туькълуьрна. Куьрелди, токдин цлийи регъв кардик кутуна. Чатун устларханадилай тафаватлу яз, чи регъв инсанри саки гъар юкъуз ишлемишзава: гуьр, тлч регъвезва (туьквендай къачузвайдини жуван гъилералди регъвезвай къуьлуьн гуьр сад туш эхир). Кланibuру маса хуьрерайни атана, фу ва тлч ийидай гуьр чпи-чпиз регъвезва. Алакь тийирбуруз за куьмекзава. И регъв себеб яз къе хуьруьгвийрин ва пара районгъилийрин квалера тлч ава. ... Заз чиз, мукъвара куьн бубайрин кардик квай халисан чатук ва я регъве хъанвач, ша къалуьрда, - лагъана, Жавид чаз анра рикел аламукъдай хъсан экскурсия тешкилна.

- Жавид стха, чаз вуна Хуьруьга хейлин вахтунда имамвал авур, мисклинар туькълуьр къувур, чи девирда Дагъустандай сифте дестедик кваз Гъаждат фейи рагъметлу Мегъарам бубадикай са къадар гегъеншдиз суьгъбетнайтла кландай.

- Зи буба Мегъарам 1924-йисуз Хуьруьга дидедиз хъана (паспортда 1929-йис гъатнава). Хуьре светский мектебдин 4 класс келна, ахпа чкадин алимирвай диндин чирвилер къачуна. Хуьруьнвийриз ам гъа гъевчли члавалай са капли ахъа тавур, вичин буба Уста Юсуфан кар давамариз, уьмуьрлух халкъдиз къуллугъ авур муьмин кас яз чидат. Ачухдиз капI-тлеат ийиз, мисклинар кардик кухтаз эхгечнамазини, ам, гуя лувар акатна, вичин хушуналди хуьруьн мисклинар туькълуьр хъийиз, медреседа хуьруьн аялриз Къурбан келиз чириз (100-ев агакъна аялриз Къурбан чирна) эгечна.

Уьмуьрдин кылин мурад-къаст Гъаждат фин яз, ада гъеле Хрущеван девирдилай гъукумдарриз Гъаждат фидай ихияр гуьнин патахъай арзаяр кхъиз хъана. «Вуна мад ахътин арзаяр кхъимир, я буба, хаталу я», - лугъуз, чун гъикъван гъавалат жедатлани, кхъидай. Эхирни анжах садра 1977-йисуз СССР-дин Министррин Советдин председатель А.Н.Косыгиналай жаваб хтана. «Гуьрметлу Мегъарам, вун михи дингъили тирди акъазва. Алай вахтунда Арабрин сад тир эмиратар (ОАЭ) уьлкведихъ галаз чи алакълар хъсан тахъуниз килигна ви тлалабун таъминариз жезвач. Мумкинвал хъанмазни чна вун хабарларда, аниз рекъе твада», - кхъенвай а чарче. Гуьгъуьнай 1992-йисуз Дагъустандай гъаждат фейи сифте зияратчийрин дестедик кваз буба Гъаждат фена.

Мисклинар ремонтуникай рахайтла, хуьруьн куьгъне 5 мисклиндин дараматарни (Жуьмя мисклин, Гамар храдай фабрика хъайи, райПО-дин туьквен ва гила хуьруьн музей авай дараматар, Молла Алискеран мисклин ва исятда регъв авай чка) ада хуси кыл кутуналди ва жемат желбуналди туькълуьр хъуьуна, хуьрел аздин сес хкана. Жуьмя мисклинда сифте имам Жабаран Ме-гъамедакый хъана. Ам рагъметдиз фейи 1997-йисалай хуьруьн имамвиллин жавабдар везифаярни, алакълдай маса кас авачиз, Мегъарам бубади вичин хивез къачуна. Ам рагъметдиз фейи 2010-йисалай хуьруьн имам Юзбегов Ширинбегакай хъана ва алай вахтунда и кар Сабир Ширинбегова кыле тухуьза.

НИЗАМ ШАГЪБАНОВАН – 80 ЙИС

ХАЛИС ВАТАНПЕРЕСАР ТЕРБИЯЛАМИШЗАВА

Шихмурад ШИХМУРАДОВ

Явлалу революционер, чинебан обкомдин член яз хьайи Абдурагъман Исмаилован миресрикай тир Низам 1942-йисан 28-январдиз Балуджада дидедиз хьана. Сифте классра ада хайи хуьре келна. Хасавюрт райондин Бамматюртда ирид лагъай класс акьалтIарай жаван Хасавюртдин школа-интернатдик кутуна. Мектебда келунар куьтягъна, кьве йисуз Дагъустандин комплексный геологический экспедицияда зегмет чIугур жегьил 1963-йисуз ДГУ-дин тарихдин факультетдик экечIава. Амма ана са вацрани келелиз агакьнач – студент Советрин Армиядин жергейриз тухвана. Пак буржи намуслудаказ кьилиз акьудуних галаз сад хьиз, дирибаш дагъви гадади аскеррин уьмуьрдикай, кьуллугъдикай, дуствиликайни ватанпересвипикай, женгиниз гьазурлухвиликай макъалаяр кхьизвай, абур военный газетрин чинра чапзавай, активвал, чешне кьалурзавай аскердин тIвар частунин Гьуьрметдин ктабда гьатна. Армиядай ам кьуьнерал офицервиллин чинер алаз хтана, университетда келунар давамар хьуьуна. Гьа са вахтунда 1967-1969-йисара горвоенкоматда отделенидин начальникдин куьмекчивилени кIвалахиз хьана. 1969-йисуз Низам Вердиевич Махачкьаладин 13-нумрадин мектебдиз (МБОУ “Гимназия №13”) военруквиле рекье твазва, тарихдин тарсарни гузва.

Халис ватандашар, ватанпересар тербияламишунин карда тарихдин тарсарин важиблувал екеди я. Тарих течиз, виликди физ жедач. Тарих течир кас мичи чкада капаш экьуьрзавайдаз ухшар я. Халис ватанпересар тербияламишиз кланзавагIа, абуроз Ватандин тарих чира гьавайда лугъузвач. Гзаф йисара тарихдин, ОБЖ-дин тарсар гуниин, военруквиле, мектебдин гражданский оборонадин штабдин начальниквиле зегмет чIугунин нетижада Низам Вердиевич и предметар ученикриз кланардай, методика лап хьсандиз чидай халис устадиз элкьвена. Муаллимди килин фикир делирин гьакькивиле, вилик эцигнавай метлебдив агакьардай рекьер дьздаказ тайинарунгуз.

13-нумрадин гимназияда акьалтзавай несилар ватанпересвипин руьгьдаллаз тербияламишун датIана сифте кчадал ала. Н.Шахбанова и рекье галатун тий-ижиз зегмет чIугваз ингье 50 йисалайни гзаф я. Ада В.Пикулан камаллу гафар мукьвал-мукьвал тикрарда: “Рикел хуьн – имни яракь, гужлу такьат я. Ватандин тарих чир хьуни инсанар руьгьдиз девлетлугур, кьилихриз мягькембур, акьул-камалдиз хцибур ийизва”.

Чехи Гьалибвиллин сувар, и зурба вакъия, советрин халкьдин, чи бубайрин гьунарлу крар, кьегьалви-

лер чи уьлкве, жемят виликди финин, акьалтзавай несилар чи бубайрин, ата-бубайрин баркаллу крариз, адетриз вафалу яз, ватанпересвипин руьгьдаллаз тербияламишунин чешме я. Низам Вердиевичани и рекье активнидаказ зегмет чIугвазва. Месела, Чехи Гьалибвиллин 60 йисан юбилейдин вилик жегьил-жаванар военно-патриотический рекьий тербияламишунин талукь махсус программа кьабулнай. Ам уьмуьрдиз кечирмишунин Н.Шахбанова, 13-гимназияди еке пай кутуна. Россиядин тешкиллувиллин “Гьалибвал” Комитетди чи республикадай тир кьуд касдиз “1941-1945-йисарин Ватандин Чехи дьавед Гьалибвиллин 60 йис” медаль ганай. Абурукай сад Низам Вердиевич Шахбанов хьун дуьшуьшдин кар тушир. И шабагь адав республикадин Кьил М.Мегьамедова вахканай.

Н.Шахбанова суьгьбетзавайвал, мектебда тухузвай ватанпересвипин тербиядин мярекатриз ветеранриз теклифзава. Гимназияда Чехи Гьалибвиллин 70 йисан юбилейдиз талукьарнавай программа туькIуьрнава. Адал асаслу яз, аял вахтар дьаведин агьур йисарал ацалтгай ветеранриз, женгерин иштиракчийриз теклифиз, 5,9,10-классра ватанпересвипин тербиядин мярекатар тухвана. Абура ветеранрикай М.Шагьгьусейнова, А.Мурсалова, И.Кьазиханова, М.Гьарунова, А.Нурбагандова, генерал О.Муртазалиева ва масабур иштиракнай. Гар йисан 9-Майдин вилик вири гимназиядин саналди тир еке мярекат тешкилун ина адетдиз элкьвенва.

Гимназияда шегьердин “Ваз Ватанди ихтибарзава” клубди кIвалахиз гзаф йисар я. 10-классрин ученикри гел жагьурдайбурун ТОКС-дин кIвалахда активнидаказ иштиракзава. Гимназиядихь, гьакI гьар са классдихьни Гьалибвиллин юбилейриз талукьарнавай альбомар ава. Дегьлизриз феи касдин фикирдикьет вижевайдиз туькIуьрнавай баркалладин пиле, “Гьалибвиллин маршалар”, “Дагъустанвияр – игитар”, “Ватанпересар тербияламиш-

зава”, “Чи ученик – Россиядин Игит” ва маса стендри желбзава.

Военрук, полковник Низам Вердиевич вичин гьилик чирвилер кьачузвай аялриз датIана физкультурадални спортдал машгьул хьуниз, икI беден лигимаруниз, лап хьсандиз келуниз, халкьдиз бакара кьведай халис ватандашар хьун патал зегьмет чIугуниз, тарих чируниз, уьлкве, вири дуьнья фашизмдикай хвейи игитар рикелай алуд тавуниз, халис ватанпересар хьуниз эвер гузва. Н.Шахбанова мектебдин Женгинин Баркалладин музейдиз кьиметлу гзаф экспонатар кIватIнава.

Ватанпересвипин тербия гуниин, пеше хьагьунин кIвалах вири дережада аваз тешкилуни хьсан нетижайрални гьизва. 13-гимназия акьалтIарай гзаф жегьилар гьар йисуз военный училищейриз гьахьзава, абур чи армиядин офицеррин жергеяр кьалиназава. Курсантрихь, офицеррихь галаз алакьа хуьзва, абур чи келай мектебдал, муаллимрал кьил чIугвазва, гуьрушар тешкилзава, аскервиллин уьмуьрдикай, армияда кьуллугъ авуникай итижлу суьгьбетарзава.

Намуслу зегьметдиз, гьелбетда, кутугай кьиметни гун буржарикай я. ИкI, ОБЖ-дай шегьердин методист, Махачкьаладин, гьакIни республикадин ветеранрин Советрин член, камаллу агьсакьал Низам Вердиевичан яргал йисарин гьахьсагъ зегьмет килин категория, РД-дин халкьдин образованидин отличник, РД-дин лайихлу муаллим, Дагъустан Республикадин жегьил-жаванарин лайихлу насигьатчи лагъай тIварар, “РФ-дин просвещенидин гьуьрметлу работник” знак, РД-дин Госсоветдин Гьуьрметдин грамота, Германиядин винел Гьалибвиллин 20, 30, 60 йисарин юбилейрин медалар, ветеранрин гьерекатда активнидаказ иштиракунай Гьуьрметдин знак, жегьил-жаванар ватанпересвипин руьгьдаллаз тербияламишунин кардик хьуси пай кутунай ва Ватандиз вафалувилай “Генерал полковник М.Танкаев” кьизилдин орден ва маса шабагьар гуналди кьейднава.

Низам Вердиевичахь галаз санал гьа са мектебда, гимназияда адан уьмуьрдин юлдаш Мафият Шахбановадини гьахьсагьвилелди 50 йисуз (1970-2020) кIвалахна. Абуру гьуьрметлу хизанда са гада-ни кьве руш тербияламишнава. Пудани килин образование кьачунва.

Гьуьрметлу Низам Вердиевич, Квез баркаллу 80 йисан юбилей мубаракрай! Квехь чандин мягькем сагьламвал, кIубанвал, хизанда хушбахтлувал, кIвалахда мадни агалкьунар хьурай!

Хьажай хва тарихрал акI сес, Инкьилабчи алмас серес – Чехи Абдурагъманан мирес, Виш йисузни зайиф тежез, Артух хьурай ви а гьевес!

О РЕГИСТРАЦИИ ПО МЕСТУ ЖИТЕЛЬСТВА НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ ДЕТЕЙ

Э.З.ПАШАЕВА,
начальник МП МО
МВД России «Ахтынский»

Закон Российской Федерации от 25.06.1993 №5242-1 «О праве граждан Российской Федерации на свободу передвижения, выбор места пребывания и жительства в пределах Российской Федерации» обязывает граждан Российской Федерации независимо от возраста регистрироваться по месту пребывания и по месту жительства в пределах Российской Федерации (ст.3).

Порядок регистрации несовершеннолетних граждан, не достигших 14-летнего возраста, регламентируется пунктом 28 Правил регистрации и снятия граждан Российской Федерации с регистрационного учета по месту пребывания и по месту жительства в пределах Российской Федерации, утвержденных постановлением Правительства Российской Федерации от 17 июля 1995 г. № 713.

Федеральный закон от 15 ноября 1997 г. № 143-ФЗ «Об актах гражданского состояния» устанавливает обязанность подачи родителями заявления о рождении ребенка в орган записи актов гражданского состояния.

Обязанность по регистрации и сроки

Федеральный закон от 15 ноября 1997 г. № 143-ФЗ «Об актах гражданского состояния» устанавливает обязанность подачи родителями заявления о рождении ребенка в орган записи актов гражданского состояния (ЗАГС) не позднее, чем через месяц со дня рождения ребенка.

После этого родители должны обратиться в установленном порядке с заявлением о регистрации по месту жительства ребенка не позднее семи дней со дня полу-

чения на него свидетельства о рождении. Регистрация по месту жительства несовершеннолетних граждан, не достигших 14-летнего возраста и проживающих вместе с родителями (усыновителями, опекунами), осуществляется на основании документов, удостоверяющих личность родителей (усыновителей), или документов, подтверждающих установление опеки, и свидетельства о рождении этих несовершеннолетних детей с письменного согласия их законных представителей. Указанная регистрация осуществляется с выдачей свидетельства о регистрации по месту жительства формы № 8.

Выбор места регистрации ребенка

В случае прибытия несовершеннолетних граждан вместе с родителями (усыновителями, опекунами) к месту жительства в жилые помещения государственного, муниципального и специализированного жилищного фонда, регистрация детей осуществляется независимо от согласия наймодателя, нанимателя и граждан, постоянно проживающих в данном жилом помещении.

Если родители проживают раздельно, место жительства детей устанавливается их соглашением, поэтому ребенок может быть зарегистрирован по месту жительства отца или матери. Для регистрации несовершеннолетнего ребенка одним из родителей требуется согласие от второго родителя, если он зарегистрирован по месту жительства в другом жилом помещении.

ОСОБЕННОСТИ ОБРЕЗКИ ЧЕРЕШНИ

Марина МУРСАЛОВА, начальник отдела Кавказского межрегионального управления Россельхознадзора РД по РФ

Сегодня у нас пойдет разговор про обрезку черешни, поэтому немного вспомним о плодовых образованиях этой культуры, которых у неё всего лишь два - букетные веточки и смешанные побеги. Букетные веточки – это укороченные побеги, на которых располагаются сбоку на близком расстоянии цветочные почки, собранные как бы в маленький букетик, откуда происходит и название. У черешни они обычно бывают длиной 7-8 см и живут до 10 лет.

Дерево черешни очень трудно поддается формированию. Чтобы получилось удобное для ухода, компактное и ежегодно плодоносящее дерево – обрезку нужно начинать с первого года с учётом всех его особенностей. В первый год после посадки саженец укорачивают на высоте 0,7-1 метр, на следующий год центральный проводник срезают, отсчитав 0,8-1 метр от первого яруса, ещё через год на этом же расстоянии закладывают 3-й ярус. Центральный проводник затем можно удалить, потому что нет смысла растению давать расти выше 4-х метров. Все побеги для создания полускелетных ветвей также укорачивают приблизительно на треть. Нужно стараться, чтобы побеги 3-го и следующих порядков каждого яруса были длиной не более 40 см, тогда плодовые почки будут располагаться по всей длине побега.

Обязательно, все побеги нужно срезать на наружную почку, тогда крона будет более раскидистой. Ширину кроны можно формировать также обрезкой, для этого ветвь срезать не сразу после намеченной почки, а оставить выше неё 2-3 почки, которые затем просто выломать. Тогда перед растущим побегом будет препятствие в виде ветви, даже такой коротенькой, что заставит его развиваться в ту сторону, в какую его направите.

Черешня совершенно не переносит обрезку даже при небольших морозах в 1-2 градуса, так как древесина на всех побегах трескается и заживление ран практически не происходит. Не забывайте замазывать садовым варом раны на побегах любой толщины, тогда дерево будет защищено от проникновения внешней инфекции.

ХАТАЛУВАЛ ТИМИЛАРЗАВА

Са касдиз тайин азардиз акси вакцина ягъайла, чна са жуьреда а азар моделироватзава. Амма и карди залан нетижаяр арадал гьизвач. Прививкади инсандин иммунный система тайин азардин возбудителрихь галаз женг чIугваз вердишарзава. Гьавилай раб ягъайла чи иммунный системади вичиз коронавирсдиз таьсир авур чIавуз адаз менфятлудаказ дурум гуда. Идалайни гьейри, вакцинади иммунный системадиз неинки коронавирсдиз аксивализ, гьакI адан зайиф чкаяр чирна ам тергизни куьмекзава.

Вакцина а тегьерда гьазурзава хьи, герек ада вирусдин зайиф чкайриз лап еке зарар гун. Вакцина янавай-бурукайни са кьадар инсанар начагъ хьунни мумкин я. Гьар гьи дуьшуьшда хьайитIани, абурун начагьвал кьезилдиз кьиле физва ва коронавирсдик кьиникьин хаталувал хейлин агьуз жезва.

«ЖЕНГИНИН СТХАВИЛИН» ИДАРА АЧУХНА

М.НАРИМАНОВ

Вироссиядин ветеран-рин «Женгинин стхавал» твар алай общественный тешкилат (ВООВ) – им кылдин чкайра хъайи дявейрин ва дяведин чуьруькрин ветеранрин «Женгинин стхавал» твар алай Вироссиядин общественный гьерекаддин крар ва кьайдаяр давамарзавай идара я. Ам 1997-йисан 26-декабрдиз саднавай съезддал чеб дяведин умуми кыс-

вилик Ахцегь, Рутул ва Докьузпара районрин военный комиссар Рафик Мегьамедов экъечІна рахана. Ада кьейднавай общественный тешкилатдин чкадин отделение яратмишунин фикирдин тереф тамамвилелди хвена.

Военный комиссарди чкайрал хъайи дявейрин ва дяведин чуьруькрин ветеранар садзавай «Женгинин стхавал» общественный тешкилатдин Ахцегьрин отделенидин кылин везифайрикай суьгьбетна.

райондин общественный уьмуьрда и лишанлу вакьиа мубаракна. Ада кьетІендаказ кьейд авурвал, «Женгинин стхавал» ВООВ-дин райондин отделение вилик тухунин карда Осман Магьмудовича ва райондин администрацияди вири жуьредин куьмекар гуда.

Собранидал «Женгинин стхавал» ВООВ-дин Мегьарамдхуруьн отделенидин председатель Т.Керимов рахана. Ада вичин ва

метди, женгинин рекьї ва асантиди тушир алай аямди алакьалу авунвай инсанри яратмишна. Вич кардик хъайи 25 йисан девирда ам ВООВ-дикай Россиядин ветеранрин гьерекадта виридалайни ири ва таьсирлу тешкилатрикай сад хъана. Адалай вичин пайдахрик армиядин, флотдин, погранкьуллугьдин, разведкадин, махсус подразделенийрин ва кьайдаяр хуьдай органрин ветеранар кІватІ ийиз алакьна.

Гьа икІ, алай йисан 11-февралдиз Ахцегь районда «Женгинин стхавал» ВООВ-дин Ахцегьрин отделенидин офис ачухунин рекьї тешкиллувилин собрание кыле фена. Адан иштиракчийрин

Ингье абур – тарихдин память хуьн, ветеранар яшайишдин жигьетдай хуьн, жегьилриз ватанпересвили тербия гун. Адан гафаралди, кье республикадин хейлин шегьерра ва районра «Женгинин стхавилин» чкадин отделениеяр яратмишнава ва абур агалкьунралди кІвалахзава. Ада а кардихь инанмишвал кьалурна хьї, Ахцегь райондани и тешкилатди вичин вилик эцигнавай везифаяр тамамарда.

КІватІ хьанвайбурун вилик гьакІ «Ахцегь район» МР-дин кылин заместитель Р.Гьамзаевни рахана. Ада раймуниципалитетдин кьыл О.М.Абдулкеримован тІварунихъай кІватІ хьанвайбуруз

республикадин «Женгинин стхавилин» руководитель М.Салманован тІварунихъай вичин кІвалахдин юлдашириз и вакьиа мубаракна. Серенжемдал тебрикдин рахунар гьаз гьакІ Ахцегьрин ЦРБ-дин кылин духтур М.Мурсалов, Афганистанда ва Чечняда хъайи женгинин гьерекадтрин ветеранар тир С.Эмиржанов ва Э.Талибов рахана.

Ахпа инал шадвилин гьалара «Женгинин стхавал» тешкилатдин жергейриз Афган дяведин иштиракчи Саидризе Эмиржанов, Чечняда кыле фейи женгинин гьерекадтрин иштиракчийар тир Митгьедин Мурсалов ва Эмиржан Талибов кьабулна.

ЛЕЗГИ ЧІАЛ ХУЬНА МИЛЛИ ПРЕССАДИН РОЛЬ ХКАЖИН

1←

разованидин ва илимдин рекьїяй РД-дин Халкьдин Собранидин Комитетдин председателдин заместитель Абдулвагьид Лабазанов экъечІна рахана.

Пленарный заседанидин вахтунда докладар гьаз публицист ва тарихчи Ризван Ризванов, республикадин «Лезги газет» газетдин кылин редактор Мегьамед Ибрагьимов, райондин «Куьредин хабарар» газетдин кылин редактор Асият Мирзалиева, «Дагьустандин дишегьли» журналдин кылин редактор Наира Шихнабиева, Ахцегь райондин «Цийи дубнья» газетдин кылин редактор Дашдемир Шерифалиев, Кьурагь райондин администрациядин кылин заместитель Рамазан Катибов, Дагьустандин писателрин Союздин лезги секциядин руководитель ва «Дагьустан» РГВК-дин милли вещанидин редактор Владик Батманов, «А.А.Тахо-Годидин тІварунихъ галай ДНИИП» ГБУ-дин дидед чІаларин сектордин илимдин старший кьуллугьчи Жаклина Мейланова, ФЛНКА-дин векил Асрет Ибилкьасумов, Хив райондин образованидин Управленидин методист Кьачмаз Меликов, шаир ва публицист Сажидин Саидгьасанов, Белиждин гимназиядин ва Юхаристалдин СОШ-дин дидед чІалан ва литературадин муаллимар тир Гьулангерек Ибрагьимова ва Минаят МутІалибова, гьакІни масабур экъечІна рахана.

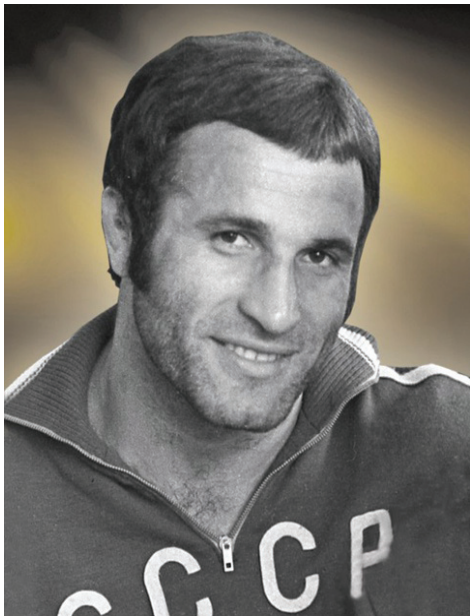
Пленарный заседанидин иш-

тиракчийриз «Самур» газетдин кылин редактор, Бакудай тир зари ва публицист Седакьет Керимованин, зари, филологиядин илимрин кандидат ва РД-дин лайихлу юрист, вич алай вахтунда Саудовский Аравияда авай Абил Межидован, Нидерландрай тир лезги шаир Гьульжагьан Мисриханованин, Санкт-Петербургдай тир шаир Гьузел Гьасанованин, Азербайжандин Кьусар райондай тир шаир Эйваз Гьулалиеван, Актаудин лезгийрин этнокультурдин «Самур» объединенидин руководитель Гьажимегьамед Селимован патай видео эвер гунар кьалурна.

Докладчийрин ва конференциядин пленарный заседанидин амай иштиракчийрин экъечІунриз баянар гуналди, райондин кыли кьейдна хьї, муниципалитетда лезгийрин чІалан культура хуьнин ва вилик тухунин рекьїяй еке кІвалах кыле тухузва. Идалайни гьейри, районди ва адан агьалийри республикада ва адалай кьецепатани кыле тухузвай культурадинни просветителвилин вири метлеблу серенжемар тешкилунин карда чпелай алакьдай куьмекар гузва. Ада гьакІ кье муаллимар, милли прессадин, илимдин ва яратмишунрин интеллигенциядин векилар расалмиш жезвай кылин месэлайрал фикир желбна. Конференциядин сергьятра аваз дидед чІал вилик тухунихь рекье тунвай серенжемара активилелди иштиракзавай ва абур тафаватлу хьанвай са жерге ксариз шабагьарни гана.

СПОРТ

РУСЛАН АШУРАЛИЕВ РИКІЕЛ ХКУНИН ТУРНИР

И мукьва Хасавюртда 15 йисав кьведалди яшара авай жегьил пагьливанрин арада республикадин кІвенкІвечивал патал азаддиз кьуршахар кьунай акьажунар кыле фена. И турнир СССР-дин спортдин мастер, олимпиададин кьугьунрин призер, чи ватангьли Руслан Ашуралиев рикел хкуниз талукьарнавай. Ада 300 далайни виниз пагьливанри иштиракна. Акьажунар заланвили 12 категориядай кыле фена.

Акьажунрин негїжайрай 1-чкайриз Ш.Абдурагьманов (35 кг., Кьизилюрт),

А.Агьаширинов (38 кг., Дербент район), З.Умаров (41 кг., Хасавюрт), М.Абасгьажиев (44 кг., Кьизилюрт), М.Абдулгьакьов (48 кг., Цумада район), А.Абдумажидов (52 кг., Ботлих район), А.Мирзаев (57 кг., Къаякент район), Гь.Саидов (62 кг., Хасавюрт), М.Гьабибов (68 кг., Цумада район), С.Амаханов (75 кг., Дербент), А.Абдулгьадилов (85 кг., Дербент), А.Гьажибатыров (100 кг., Махачкьала) лайихлу хъана.

Кьейдин, чпи и акьажунра садалай ругудал кьведалди чкаяр кьур пагьливанрихь гила СКФО-дин кІвенкІвечивал патал тухудай акьажунра иштиракдай мумкинвал жеда.

ПАХЛАЯР

Пахлайрихь беден михьдай, яд хкуддай ериярава. И кардиз асул гьисабдай пахлайрин тваррин винел патал жедай чкалри куьмекзава, яргїи кьубухди, сирсилди (стручок) — ваь. Пахляяр яргьалди ргада, тІуьрла, абур руфуник ял кутада; хур ва жигерар хуьтуьларда, бедендик ацІайвал (полно-та) кутада. Гьзаф тІуьртІа, пис ах-

варар аквада лугьуда. Пахлайрин и чІуру ерияр сенжефилдалди, горчицадалди, эфэралди, чІулав истивутдалди алудда, гьакІни абур якІухь галаз санал ругун хийирлу я.

Пахлайрин сирсилар, чукІулар (стручки) тІуьнлиз лап таза, кьацу ва хуьтуьл тирла, ишлемишиз жеда, кІевибур тІуьн зиян я.

ВУНА ГЫЛЕР ЧУЬХУЬН КЪАЧУЗ ТУР!

«Шерифали бубадин насигьатар» ктабдай

Ахцегьрин юкьвай ЧІехи вацІ физвайвилей ина ата бубайрилай инихь хуьр кье патахь пай хьанва ва, талукь тирвал, жематрин арадани гуя сада-садал вил эцигунин, вине кьунин ва я чешне кьачунин хьтин са гьихьтин ятІани тафаватлувилер ава.

Са сеферда ихьтин са дуьшуьшни хъана. Азан яна кпІунин вахт хъайила, Кьузай патан кимел алай кьван вири итимар мискІиндиз фидай, анжах са кас гьамиша текдиз рагь гуз аламукьдай. И кар аквазвай Гуьней патан фекьиди «Куь патан вири итимар мискІиндиз физвач» лугьуз, Кьузай патан фекьидик тахсир кутазвай.

– Я стха, вирибурухь галаз вун вучиз капІ ийиз мискІиндиз кьезвач, тахьайтІа дуьяр чизвачни? – жузада адавай Кьузай патан фекьиди.

– Валлагь, фекьї, вири дуьярни чида. Анжах зав гьилер чуьхуьн гвач, кьачуз кагьул я, – авайвал хиве кьада ада.

– Я кас, ана вун хьтинбур мад ава. ГьакІ капІ ийизни ихтияр ава, турус я, – лагьана, мискІиндиз гьана, ам кпІунал акьвазарда.

Вири хуьруьз ашкара хъайи и агьвалатдин гьакьиндай фекьидик тахсир кутазвай тегьерда жемат рахаз хъана.

– Я стха, «гьилер чуьхуьн гвачиз капІ авун турус я» лугьудай беабурчивилин гафар гьї каламда кхьенватІа садра кьалур кьван, куй чазни чир хуй! – хьел кваз туьгьметдин тегьерда лугьуда адаз Гуьней патан са фекьиди.

– За ам мискІиндиз тухвана, кпІунал акьвазарна. Гила вуна, зун айибдай хьтин зурба кас ятІа, адав гьилер чуьхуьн кьачуз тур, – кутугай жаваб гайила, муькуьдаз мад хьлагьдай гаф амукьнач.

Цийи дубнья

(Новый мир)

Учредитель:

Администрация
Ахтынского района
Республики Дагестан
Главный редактор
Д.Ш.ШЕРИФАЛИЕВ

Газета перерегистрирована Управлением федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД 22 января 2019 г. Регистрационный номер ПИ № ТУ 05-00401.

Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность предоставленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. При перепечатке ссылка на «Новый мир» обязательна.

Адрес редакции и издателя:
368730, РД, Ахтынский район,
с. Ахты, ул.Герейханова, д.33.

Телефон главного редактора
8(988)-654-59-49

Электронная почта газеты:
newworld1928@mail.ru

ИНДЕКС 63312

Газета «Новый мир» сверстана и отпечатана в ООО «Типография-М» по адресу: г.Дербент, ул.С.Курбанова, 25. Электронная версия газеты на сайте www.akhty.ru

По вопросам качества печати обращаться в типографию ООО «Типография-М»

Время подписания в печать по графику 14.00. Подписано в печать 14:00

Газета выходит 52 раза в год.

Тираж 1500 экз.

Заказ № _____